

Landsfundur Javnaðarflokksins:

seinni skal slóða fyri bæði útbúgvingum og førleika hjá fólki í víðastu merking. Fólkskúlin skal framhaldandi vera okkara felags stóðisútbúgving hjá øllum børnum og ungum, eins og stóði hjá komandi ættarliðum og teirra mentanarfelagsskapi. Út frá tí eiga vit at laga okkara víðurskiptu soleiðis, at vit leggja áherðslu á, at okkara ungu fara undir relevantar útbúgvingar, sum gagna bæði teim sjálvum og fjøldini.

Landsstýrið ætlar í næstum at leggja fram lógaruppskot um frískúlar. Hetta er ein avbjóðing fyri fólkskúlan. Dygdin í fólkskúlanum skal vera á einum slíkum stóði, at eingin av teirri orsök er freistaður at velja møgulegan frískúla heldur enn skúlan fyri øll.

Í tí, sum er farið av hesum valskíðinum, hevur landsstýrismaðurin í skúlamálum lagt fram uppskot um broytingar í lógnum um yrkisútbúgvingar, yrkisskúlar og SIT-útbúgvingar, og hesum hava vit tikið undir við, eins og uppskotinum um almanna- og heilsuútbúgvingar.

Í málinum um útbúgvingarstuðulsskipan royndu vit at fáa tey 17 ára gomlu við, men tað vann ikki undirtøku.

Tað er einki at taka seg aftur í, at fyri okkum sum smátjóð er tað sera umráðandi at útbúgvingarmøguleikarnir eru góðir. Og vit mugu ásanna tann vandan, sum er at frásiga sær teir ómetaligu fyrimunir okkara lesandi hava í dag á jøvnum fót við danir, bæði figgarliga og fakliga.

Arbeidsmarknaðarmál
Síðan fullveldislandsstýrið tók við í mei 1998 hava arbeidsmarknaðarpolitisk mál havt eina syndarlaga lagnu. Á tí okinum hevur samgongan ongan politikk og ongar ætlanir — uttan ta einu, har tey fara miðvíst eftir at beina fyri eini framanundan niðurpíndari samhaldsfastari skipan, nevnliga arbeidsmarknaðareftirlonargrunninum. Javnaðarflokkurin hevur í andstöðu roynt at vart borg í hesum o.o. arbeidsmarknaðarpolitiskum málum. Við lógaruppskotum og fyrispurningum hevur javnaðarflokkurin herjað á og gjørt alt pensjóns- og eftirlonarmálið til eitt avgerandi prinsipielt stríð millum ta samhaldsføsta hugsjónina og ta ráðandi liberalismuna hjá samgonguni.

Javnaðarflokkurin hevur harafturat reist málið av nýggjgildum at fáa eina nýggja arbeidsmøvurvis-

lóg setta í gildi. Men tað uppskotið var felt av samgonguni, uttan at teir kundu geva nakra sum helst ítøkiliga grundgeving fyri hesi skammiligu stóðu.

Tað eynaðist okkum tó at fáa undirtøku fyri uppskotinum um barnsbúðarfarloyvi, sum fyrsta stig til barnsbúðarfarloyvisgrunnin, sum landsstýrið nú sigur seg ætla at seta í verk, men ikki kann finna figgarligt grundarlag fyri.

Meðan øll onnur lond á okkara leiðum leggja stóðugt stórt áherðslu á arbeidsmarknaðarpolitisk framtøk, til tess at vinna fram á í sosialari, vinnuligari og samfelagsligari menning, so hevur okkara landsstýrið ongan áhuga fyri slíkum. Javnaðarflokkurin hevur hinvegin boðað frá, at alneyðugt er við einum víðfevnandi arbeidsmarknaðarpolitiskum reformi, og hava vit eisini vist á ítøkiligari tættir til ein slíkan reform.

Fyrst at nevna, sum nógv tann týðningarmesta uppgávan, er útbúgving av arbeidsmegini, at fáa sett á stovn eina skipan við arbeidsmarknaðarútbúgvingum, sum vaksnamannaútbúgvingar fyri tey, sum longu eru á arbeidsmarknaðinum, men sum onga ella lítila førleikagevandi útbúgving hava fingið.

Í øðrum lagi er líka stórt týðningarmikið at fáa víðkent í øllum vinnum, at stóðug skipan við regluligum eftirútbúgvingartilboðum er ein neyðug fortreytt fyri, at arbeidsmegin ikki bert skal varðveita, men eisini menna sín fakliga førleika.

Í triðja lagi eiga vit at virka ítøkiliga fyri at styrkja arbeidsloysisskipanina sum eina solidariska skipan, sum fyrst og fremst skal veita teim arbeidsleysu ein betri tryggd fyri inntøkumiss av vinnuloyvi. M.a. við at hækka útgjaldið til 90 %. Og við at gera ALS, sum í dag er alt ov passiv, til ein nógv meira virkan arbeidsávísingarskott.

Í fjórða lagi er tað umráðandi við nýhugsandi tiltøkum við aktiveringstilboðum, útbúgvingar- og arbeidstilboðum, til frama fyri tey, sum gerast sosial-ur útjádri ella verða hött av útblaking, at verða

kasserað.

Í fimta lagi eru tað nøkur familju- og javnstöðupolitisk arbeidsmarknaðarmál. Har hava vit nevnt barnsbúðargrunnin. Harafturat er neyðugt at tryggja foreldrum barnaansingarskipanir, so atgongdin til arbeidsmarknaðin ikki verður stongd av hesum.

- Tað er eisini at fáa í lag aðrar farloyvisskipanir at gagna smábarnafamiljunum.

- Tað er eisini at beina mismunin burtur, so at tímalønt foreldur kunnu fáa sama rætt sum fastlønt at verða heima hjá sjúkum børnum ávíst dagatal um árið.

- Og tað er eisini at vinna stríðið, sum nú leikar á um at fáa broytt sjúkadagpengalógina, so tímalønt kunnu fáa sama rætt sum fastlønt, til endurgjald fyri sjúku longu frá fyrsta degi.

- Og tað er at fremja átroðkandi nýggja arbeidsmarknaðarpolitiska lóg-gávu, sum skal styrkja stóðu verkafólksins á arbeidsmarknaðinum.

- Her hava vit nevnt arbeidsmøvurvislógina, sum má fáast á tingborð aftur sum skjótast.

- Tað eru fleiri lógarartiløk at verja stóðu løntakara viðvíkjandi setanar- og uppsagnartreytum.

- Og lat heldur ongan iva vera um, at tað fakrørlan framvegis eigur javnaðarflokksins fulla stuðul í andstöðuni móti at lata seg tvangsbinda við høvuðsavtalam og arbeidsrætti.

- Og lat okkum enda henda partin vísandi á ta sannroynd, at til tess at fremja henda politikk er meira neyðugt enn nakrantíð við einum álitisfullum og tottum samstarvi millum fakfelagini og javnaðarflokkin. Vit hava báðir partar brúk fyri hvørjum øðrum, og einans í samstarvandi felag við hvønn annan vinna vit fram á felags mál.

Vinnumál

Javnaðarflokkurin harmast ta gongd, ið verið hevur tey seinastu løntini, við at fiskirættindi eru blivin meir og meir umsetlig, sum so hevur ført til, at bæði fiskirættindir og skip aftur samlast á færri og færri hondum.

Frá javnaðarflokksins síðu bleiv víst á, at henda gongd fór serliga at raka útjádaran.

Tíverri fingi vit rætt, og tá sitandi samgonga hevur við í samgonguskjalinum, at fiskirættindi skulu gerast meira umsetlig, so kann ikki væntast nakar bati her í bræði. Men javnaðarflokkurin fer framhaldandi at stríðast ímóti, at peningastovnar og nakrir fáir einstaklingar á henda hátt aftur fáa eina-ræði á Føroya lands ognum.

Nú fiskiskapurin, serliga hjá útróðrabátum, er í minning, er meira neyðugt enn nakrantíð at tryggja útróðrarmonnum eina nýtliga inntøkurtygd vetrarhálvarið.

Javnaðarflokkurin eigur at verða upp á vakt og krevja nærri frágreiðing, hvat meint verður við, tá sagt er í Hvítubók (síða 102, 3. reglubrot): "Hugsast kann, at møguleiki er fyri, at fiskivinnan kann gerast ein enn stórr inntøkukelda í almennu kassar, enn hon er nú. Hetta má gerast gjøgnum tillagningar í fiskivinnuni, soleiðis at tað sleppst undan at gjalda út minstuløn o.t."

Eitt av stórmálum, sum vegna ósemju í samgonguni, enn liggur á láni, er tann neyðuga endurnýggjan av fiskiflotanum.

Í fjór vórðu avsettar 40 mió. á figgarlógini til henda endamáli, og í ár er sama upphædd avsett, uttan at nøkur króna er nýtt.

Tað, at henda upphædd

stendur á figgarlógini

uttan nakra politiska

semju um, hvussu skal

farast fram, ger helst, at

teir, sum kanska kundu

farið í holt við eina varis-

liga endurnýggjan av fesk-

fiskiflotanum, helst drála

á, tí greiða ikki fest á

leiklutinum hjá tí almenna

í hesum máli.

Útjádarpolitikkur

Ein av stóru uppgávanum í politiska arbeidinum komandi tíðina verður at skipa ein langtíðarpolitikk fyri útjádaran soleiðis, at livikor og møguleikar í útjádaranum verða munandi bættri.

Hetta er ein stór avbjóðing hjá okkum í javnaðar-

flokkinum. Gongdin nú er, at nógv av tí yngra fólkinum flytir til miðstaðar-økið, ikki sum fyrr fyri at fáa eina útbúgving fyri síðani at venda heim aftur, men tíverri velja nógv at verða búgvandi í miðstaðarøkinum.

Henda gongd vil um fá á gera stóðuna í útjádaranum sera álvarsliga.

Ein av høvuðsorsøkunum til skeivu gongdina eru vantandi møguleikar hjá vælútbúnum fólki at venda heim aftur til eitt starv í heimstaðarøkinum.

Í eini tíð, har toknin er so framkomin, at bústaður ikki er avgerandi fyri at kunna gera brúk av hesi, er spurningurin einans um

at tora at taka politiskar avgerðir, sum innibera, at arbeispláss eisini kunnu skapast til vælútbúgvio fólk, sum vendir aftur til útjádaraøkið eftir lokna útbúgving.

Ein komandi samgonga, sum aftur kann átaka sær uppgávur, sum koma okkum við, eigur at leggja doyn á ein aktivan útjádarpolitikk. Tað hevði verið munandi meira rími-ligt at havt ein landsstýris-mann í útjádarmálum heldur enn í sjálvstýris-málum. (seinni partur verður prentaður í blaðnum í morgin)

Jóannes Eidesgaard,
flokksformaður

Fundarsamtykt

frá Landsstevnu Javnaðarflokksins í Skopun 17. og 18. sept. 1999

Javnaðarflokkurin varð stovnaður við tí endamáli at stríðast fyri og vinna fólkinum, tí einstaka húsk-inum og tí einstaka føroyinginum góð og trygg lívskor. Landsfundurin ásanar at flokkurin, nú vit standa á gáttini til eina nýggja öld, framvegis hevur hetta sum sítt stórsta og fremsta mál í øllum sínum politiska virki.

Landsfundurin staðfestir, at trygg, rúm og greið ríkisrættarlig víðurskipti eru treyt fyri, at flokksin politisku mál verða rokkin. Tí tekur landsfundurin fult og heilt undir við uppskotinum hjá Javnaðarflokkinum um at broyta ríkisrættarlugu stóðu Føroya við eini sjálvstýrislóg og einum samstarvssáttmála í ríkisfelagsskapi við Danmark. Hetta merkir:

* at øll samfelagslig menning eisini á tí ríkisrættarliga økinum hevur til endamáls at skapa eitt samhaldsfast samfelag fyri frí og fræls menniskju, har umsorganin fyri felags áhugamálum og vælferð er í háseti.

* at Javnaðarflokkurin vil fremja hetta í einum nýskipaðum ríkisfelagsskapi millum Føroyar og Danmark

* at sjálvstýrislóg verður sett sum karmur um framtíðar stjórnarstöðu Føroya istaðin fyri galdandi heimastýrislóg

* at sjálvstýrislóg verður grundað á ein samstarvssáttmála millum Føroyar og Danmark sum tey sjálvstøðug og javnsett lond í ríkisfelagsskapi hvørt við annað.

* at sáttmálin skal áseta at Føroya Løgting, sum umboð fyri Føroya fólk, er hægsti myndugleiki í Føroyum.

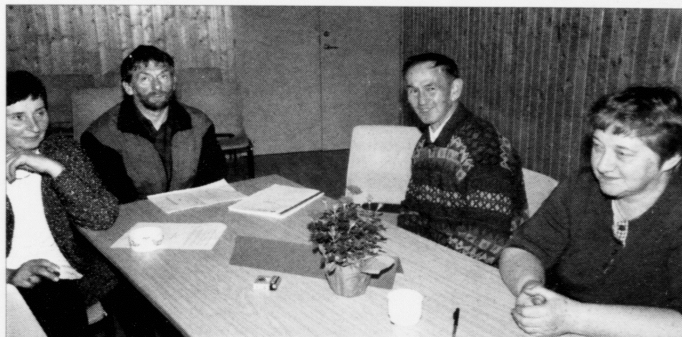
* at ongar formligar avmarkingar eru fyri, hvørji mál kunnu verða yvirtikin, t.v.s. at øll mál koma undir føroyskt ræði, tá ið Føroya Løgting avger tað.

* at farið verður undir at minka ríkisstuðulin við einum parti av tí staðfesta vøkstrinum í føroysku tjóðarframleiðsluni.

Sjálvstýri eftir hesum leisti hevur sostatt ongar avmarkingar, tí við sáttmálanum kunnu vit økja sjálvstýri so hvørt sum vit skapa figgarligar og fyrisitingarligar fyritreytir.

Ein so grundleggjandi avgerð um framtíðar politisku skipan Føroya má hava breiða undirtøku í fólkinum og byggja á ein avgjordan meiriluta á Føroya lögtingi. Tí er neyðugt, at lógarásetingin um eina nýggja stjórnarskipan fyri Føroyar verður staðfest á eini fólkaatkvøðu við avgjordan meiriluta.

Landsfundurin staðfestir, at Javnaðarflokksins uppskot um nýggja stjórnarskipan fyri Føroyar, sjálvstýrislógina, bæði stjórnarættarlaga og politiskt er haldgott, og er tað einasta uppskotið, ið fjøldin av føroyska fólkinum kann savnast um.

Nógv fólk úr Sandoyar Sýslu var sum vera man á fundinum hesaferð - fyrstu ferð hann varð hildin í oynni
Mynd: John Johannessen